

Az ötvenéves Népszínház.

Látogatás a jubiláló Népszínház művésznőinél, művészeinél.
Disszaemlékezés feledhetetlen időkre.

Dabis Rózi rajzaival.

Napjaink szerint a jövő hét csüförtökén ünnepli meg a főváros és közönsége a Népszínház fennállásának ötvenéves jubileumát. Mi azonban: az Ujság szerkesztősége már ma ünneplünk ennek a cikknek a keretében. Meglátogattuk mindazokat a nagy színésznőket és színészeket, akik e feledhetetlenül diadalmas időkből még megvannak és tegyük hozzá mindjárt, hát Isten jól vannak és megkérjük őket, beszéljenek el nekünk valamit népszínházi visszaemlékezéseikből.

Egyben megkérjük őket arra is, engedjék át közlésre tömérdek arcképeik közül azt, amely a legkedvesebb, legemlékezetesebb nekik. Ezekről az arcképekről csinálta Dabis Rózi az alábbi portrékat, melyek a szöveget ékesítik.

És akül legerősebb kellett volna említeni, meglátogattuk Rákosi Jenőt, a Népszínház első igazgatóját, aki Isten különös kegyelméből csakoly szellemi és testi üdeségben érte meg a Népszínház félévszázados jubileumát, mint mindazok, akikről itt szó esik.

Rákosi Jenő

fiatalos mozgékonyssággal, ifjú derével naphegy-utcai villájában emlékezett vissza azokra az időkre, amikor tele ambícióval, erővel, meggyőződéssel állott az új színház élére.

— Nehéz dolog volt. Valóban elmondhatom, hogy a nemzet adta össze jelléréit, a nemzet szíve adta a szeretetét a Népszínház létesítéséhez. Nagy volt a lelkesedés, nagy volt a szeretet és a bemutatkozó mégis — megbukott. Először is az allegorikus játékban a sülylesztőbe küldtük a pesti német színészetet. Ez bizony nem nagyon tetszett a jelenlévő udvarnak. Mikor pedig kis darabomban behozták a kolerás kosarat, Ferenc Józsefnek egészen elment a kedve a Népszínházról. Alaposan megbuktunk. Szép csendesen fel is ajánlották nekem, hogy szabad lemondanom. Hanem én nem egyeztem bele. Bukással nem megyek. Engedjétek időt, hogy megmutalhassam mit tudok. Ha azután siker lesz a

A színpadon nagy sürgős-forgás támadt s keresték Blahánét.

És mikor a piros csizmás Török Zsófi asszony a színpad mögött előbújt, az angol trónörökös egyenesen hozzálépett s kezét akart neki csókolni.

A művésznő azonban elkapta a kezét s tréfásan szólt:

— Nix dajás Majesztét!
És odanyújtotta a hercegnek rózsapiros orcáját.

A trónörökös pedig megcsókolta és ezekkel a szavakkal bucsuzott el tőle:

— A mai estét sohasem felejttem el!

Pálmay Ilka

mosolygova emlékezik.

— Az első sorban állt a Nemzeti Kaszinó, a második sorban a Gentry Kaszinó. Az első páholyokat Karácsonyi gróf, Károlyi Pista gróf, Festetics Taszilo herceg, Révay báró bérelték. Bizony szép idő volt. És más. Az emberek vidámak voltak, szerettek, tudtak lelkesedni és nem egyszer történt meg, hogy ha négyesfogaton kikocsiztam a Stefániára, egész tömeg tombolt, lelkesedett értem. Mondom: a Stefánián. Mert a színház akkor is üres volt. Csak premierre járt a közönség. Sokszor mondják nekem a barátaim, akik tanúi voltak az akkori sikereknek:

— Hogyan tud élni ma? Ezekben a sivár esztendőben?

Ó, nagyon könnyen! Nekem annyi szép, csodálatos emlékem maradt, hogy sohasem lehet

sivár az életem. Ezek az emlékek megszínesítik, boldoggá tennék a legszürkébb, legszomorubb napokat is. Gondom sem volt. Tudja, hogy mennyi pénz volt akkor egy millió forint? Rettenetesen sok! És nekem annyi volt. Egy millió forint!

Mi volt a legnagyobb sikerem? Nehéz volna erre válaszolni. Hiszen — boldog vagyok, hogy

így van — sikerek sorozata volt az életem. Hogy melyik szerepemet szerettem legjobban? Mindannyit. Valamennyit egytől egyig. Hogy mégis mondjak valamit, talán a Szép Heléna, Rip van Winkle, Nebántsvirág. A lakásom minden sarka más és más emléket ébreszt bennem és mind-egyik megejtően szép.

Küry Klára

A váci-utcai, pazar fényűzéssel berendezett lakásában gondol vissza szeretettel azokra az esztendőkre, mikor még a Népszínház élő valóság volt.

— De engedje meg — mondotta —, hogy mielőtt elkalandoznék abba a szépséges múltba, előbb a jelenről beszéljek. Én bizony nem tartom helyesnek ezt a mostani jubileumot. Valahogy el-sikkad a dolog íze, színe, szépsége. Nem most, hanem a főszezonban kellett volna megrendezni

ezt az ünnepséget. És nem is így. Azoknak kellene a jubiláris előadás keretében fellépni, akik a Népszínházban tényleg szerepeltek és hozzájárultak a színház fogalmához. Például magam is szívesen eljártam volna Finum Rózi szerepét, pedig ma már nem is vágyakozom a színpad után. Itt élek csendben, visszavonultan ebben a lakásban s innen gondolok vissza azokra a felejthetetlen, meleg, szép sikerekre, melyeket a Népszínházban arattam. Sohasem fogom elfelejteni azt az estét, amikor a színházról a lakásomig megakadt az utcái közlekedés, mert az ünneplő tömeg teljesen eltorlaszolta az utcát.

— Gondolhatok-e másképp, mint a legnagyobb érzékenységgel a Nebántsvirágra, az öreg orgonamesterre, a főnöknőre, a jess, elegáns tisztességre, az első sikerre. Beszélhetek-e másként mint könnyes szemmel a Liliről, a trombitásról, arról a zenélőórakból előlopakodó melodiáról, mely még ma is a fülemben cseng... Szép volt, nagyon szép, kár, hogy elmúlt ez a színház, mely a kacagó, boldog, diadalmos ifjuságot jelentette a magyar színészetben.

Gazsi Mariska

Lipót-körtüi lakásán fogad kedvesen és mosolygósan. Új szerepéről beszélünk a Király-Színház operettjében, ahol tudvalevőleg egy reszkető, fehérhajú, nagyon-nagyon öreg néit játszik.

— Kollégáim jöttek hozzám — beszél — idehaza meg az öltözőmbé. — Hogy tehetsz ilyen? — kérdezik mind. — Hogy csufithatód így el magadat. Mindenki az azt mondtam:

— Ugyan, kérlek, kislány-szerepeket már nem játszhatom, hogy pedig magam korabeli asszonyokat, szóval majdnem magamat adjam, az szerintem nem is művészi feladat. Öreg asszonyokat alakítani kell. Már tizenöt éve is vállaltam ilyen szerepeket és sohasem bántam meg. Egyik legemlékezetesebb sikerem is egy ilyen öregasszony-szerep volt egy Bernstein-darabban. Egy színésznőnek nem volna szabad hiunak lenni.

A diványon fekszik csaknem mozdulatlanul. — Jaj, bocsásson meg, hogy nem kelhetek fel! Beszorult a lábam a liftajtóba, megdagadt, nagyon fáj. Próbálok mozogni, mert este játszom, még táncolok is. Nem szabad lemondani. Egyáltalán nem akarok lemondani, akárhogyan fáj is, elmegyek.

A Népszínházról beszélgetünk.

— Egy valaminek nagyon örülök. Aznap este, amikor a Népszínház jubiláris előadásán a Falu rosszá-t adják — én is játszom. A Király-Színházban, hiszen tudják, éppen egy időben a Nemzeti Színház ünnepélyével. Így természetesen nem mehetek el oda. Ennek örülök. Félek

az emlékektől, a meghatottságtól. Félek ott látni azokat, akik éppen ebben a darabban játszották legkitünőbb szerepeik egyikét és akiknek már nem jut más, csak kegyelet. Félek azokra emlékezni, akik már elköltöztek ebből a világból. Nem akarok érzékenyülni. Nem megyek el, még ha időm lenne sem, hiszen három éve, a Népszínház ünnepi előadásán is egészen oda voltam, úgy sirtam. Nem mindig kellemes emlékezni még a szép dolgokra sem!

Képeket mutat egy polcon, a szoba egyik sarkában.

— Az volt a legjobb szerepem — mutat az egyikre —, a Két tacsó. Már Kolozsvárra készülttem éppen, amikor Evva igazgató hívott a Népszínházhoz. Ez volt akkor minden vágyam, álomom; persze, hogy itt maradjam, de hogy is gondoltam ezután már Kolozsvárra. Sudermann szereltem nagyon. A «Sodoma pusztulása» és a «Becsület» nagyon kedves emlékeim. Sokszor játszottam kis parasztlányokat. A Falu rosszában is kedves szerepem volt: Boriska. Finum Rózi Blaha Lujza játszotta.

A szeméből a hájos Feledy Boriska csodálkozik és mosolyog huncutul a világra. Este újra felveszi az ezüstös parókáját a Király-Színház öreg nagynője.

Vidor Pálné

József-körtü 2. számú házában lakik, a második emelet egyik csinosan berendezett lakásában. Maga nyit ajtót és meglepetten szabadkozik kérdéseink ellen.

— Rólam ne írjanak. Én csak nagyon jelentéktelen tagja voltam a Népszínháznak. Az uramról beszéljek szívesen.

Kérjük mégis, hogy magáról beszéljen, első szerepeiről, kartársairól és persze csakugyan a

férjéről is, Vidor Pálról, a Népszínház egykori igazgatójáról, rendezőjéről és régen színészeről.

Gondolkozik. Maga elé néz, szemelget az emlékei közt. Hirtelen feláll. A falra mutat, ahol nagy rájámban mélynyomású falusi utcát ábrázoló kép függ.

— Ezt nézze meg. Egy antik óráért és vázáért cseréltem ki Strelliskyvel. Tudja ki csinálta ezt?

hátam mögött, akkor lehet szó arról, hogy el-megyek. És így is történt.

De mikor megváltam a Népszínház igazgatói székéből, az még nem jelentette azt is, hogy a színházról távolodtam el. Ma is éppen olyan szeretettel csüggök azon a fogalmon, melyet ez a színházszervezés reprezentál, mint amikor az élén állottam.

Olyan nagy jelentősége volt ennek a színháznak, hogy az soha feledésbe nem merülhet. Most, amikor elérkezettünk az ötvenesztendő fennállás jubileumához, boldogan gondolok vissza az elmúlt esztendő emlékeire, mint a soha vissza nem térő ifjuság feledhetetlen napjaira.

Blaha Lujza

Pontosan 1875 október 22-én lépett fel Blaháné először mint állandó vendég a Népszínházban. Tóth Kálmánnak az Ördög párnája című új darabját adták, ennek játszotta a főszerepét. Amde Blaháné határtalan művészete sem tudta megmenteni ezt a darabot, mely összesen nyolc előadást ért el. A csorbát, amelyet a megnyitó darabbal ütöttek, a Népszínház csakhamar kiköszörülte, amennyiben áthozta a Nemzetiből a Falu rosszá-t, melyet nagy sikerrel adtak elő és éppen Blaháné művészete folytán állandóan műsoron tartották.

A közönség csakis azok iránt a darabok iránt érdeklődött, amelyekben Blaháné játszott, akinek itt a Népszínháznál dőlt el pályafutása mérhetetlen fénye és nagysága. Itt a Népszínházban ismerte meg nevét, művészi becsét és értékét az idegenajku közönség is, melyet az ő határtalan művészetének napról-napra fokozódó híre a Népszínházba vonzott.

Ezzel az idegenjárással kapcsolatosan szabadon elmondani a következő érdekes visszaemlékezést:

Mikor a walesi herceg Budapesten időzött, fényes kíséretével megjelent a Népszínházban, hogy Blahánénak egyik «piros csizmás» szerepét végignézzé.

A magas vendég az előadás végéig ott maradt s le nem vette a szemét a színpadról.

Egy-egy dalát a páholyból kihajolva hallgatta, majd lelkesen tapsolt, hogy megismételjék.

El volt ragadtatva s felvonásközben Károlyi István gróf kíséretében lement a színpadra, hogy Blahánét személyesen is megismerje és átadja neki a magával hozott virágokrát.

László Fülöp, még fényképész korában. Ezek voltak a milleniumi kiállítás idejében a Népszínház tagjai.

Csárdás a kép címe és magyar ruhában vidám láncot ropva helyezték el a falusi utca háttér előtt egyes fotográfus-trükkkel a Népszínház valamennyi tagját. Ott járja a táncot a közepén Blaha Lujza Vidor Pállal.

A kép jobbsarkában, mindjárt elől áll Vidorné, Kacsóh Carola magyar ruhában, a Falu rossza Bárti Tercsijének öltözve.

Sorra mutatgatja érdekes emlékeit.

— Ezen az olajfestésű képen, ami azért érdekes, mert amint hallom a város meg akarja vásárolni tőlem, szintén a Népszínház híres tagjai vannak, Ligeti Irma, Tóth Ilonka, Együd és mások. Ezt a két fényképet a drága Blaha Lujzától kaptuk.

Két fénykép a fiatal és gyönyörű Blaha Lujzát ábrázolja. Ez a dedikáció áll az egyikén: Az öreg primadonna fiatal direktorának. A másikon ez áll: Vidor tatának első rendezése emlékére 1897. Blaha Lujza. A falon színes égetett betűkkel öblös díszítványok. Rajtuk három dátum, 1882, 1883 és 1886. Vidor Pál három darabjának: A vörös sapkának, A száraz malomnak és a Cifra Zsuzsinak bemutatója emlékéül.

— Ha úgy sikerült volna, ahogy terveztem és úgy sikerült volna, amilyen jutalmat megérdemelt az igyekezésem, én lettem volna Duse. Tanultam, játszottam, alig vártam, hogy megkezdhessem a tanulást egy új szerepre. Egyéni sikerem is volt, amire szívesen emlékszem vissza. Bárti Tercsi szerepe a Falu rosszában, Sangália a Strogoff Mihályban, Az eltévedt bárány. Azóta már régen visszavonultam, nemesak a színpadtól, hanem a társasági életől is és kicsit megzavar most a sok emlékezés.

Kicsi, őszhajú hölgy lép a szobába. Vidorné bemutat egymásnak.

— ... A nővérem.

Ő is leül mellettünk, segít válogatni a sok érdekes, régi kép között. Érdekes emlék akadt a kezünkbe. A Diana krém és szappan hirdetése egy képeslap háttára nyomva eszményi szép nő fej a közepén: Kacsóh Carola. Ő maga is hosszasan nézi és mosoly és könnyek között változik az arckifejezése, amikor elbucszunk.

Rákosi Szidi

asszony szemében könnyekkel beszélt.

— Bocssáson meg, ma nem tudok vidáman emlékezni a multra. Az unokám, Beöthy Zoltán, a Pajor-szanatórium beteggyágyán fekszik, közvetlenül az operáció után s az én gondolatom ma nem a Népszínházhoz kalandozik el, hanem szüntelen az unokám beteggyágya mellett jár.

Szép volt a Népszínház. Mikor engem odaszerezdített a bátyám, támadásokat kapott. Azt

mondták sokan, hogy Rákosi Jenő tutságosan pártolja, eltérte tölje a rokonságát. Ez az előtér azonban csakhamar szertefoszlott. Csak addig tartott, amíg fel nem léptem, amíg meg nem szereztem. Emlékezetes sikerem volt egy francia drámában. Tavaly filmre is feldolgozták és „Árvák a viharban” címmel pergették le a mozivásznon. A Népszínház „Két árva” címmel hozta.

Én azonban csak rövid ideig voltam a Népszínház tagja, rövidesen a Nemzeti Színház szerződöttem, melynek színpadán ma is játszom. Az emlékezetes sikerek idejének. Tudnék még mondani sok mindent magának, de nem tudok most idegőndölni. Beteg az unokám...

Komlóssy Emma

József-köruti lakásának falát teljesen beborítja száz, vagy még több tarka, egyszerű, széles, keskeny szallag koszorúkról, kedves és rajongó felirásokkal.

— Ez még semmi — mondja a művész —, ez még csak a kisebbik része. Most nagytakarítás van, hát leszédünk körülbelül megégyeszenyi. Nézzé ezt a négy bambuszpadát. Ezen szallagok lógtak, négyoldalt, köztük kis sátor volt.

A legtöbb koszorút még Kolozsvárott kaptam, ahol a Lili en suite előadásait ötvenszer nézték végig a kedvéért az egyetemisták. Azután, amikor már készülődött Pestre, sorra jöttek hozzá a deputációk virággal, koszorúval. Három koszorú szallagján is ott áll a szomorú versike: Ne menj el, maradj itt, majd meglátod, jobb lesz itt.

— Nekem azonban jobb volt mégis inkább Pesten, a legendás Népszínházban. A Piros bugyellárisban léptem fel itt először, mint vendég. Utána szerződöttem. A Bob herceg volt a második szerepem. Nem felejttem el azt a féltémemet, amellyel először léptem a színpadra Pesten. A partnereim: Kiss Mihály, Vidor Pál, Szirmay Imre voltak. A Boccaccio-ban, a Koldusdiák-ban voltak jó szerepeim.

Pesti sikereiről is koszorúk selyemszallagjai

tanuskodnak. — «Emmácska — nem név, hanem fogalom!» — írja az egyik.

Végül kölcsönadta legsikerültebb fotográfiáját.

— Ezt a képet még soha nem engedtem lekasztani a falról — mondotta.

Közbe bejött a házvezető is és rettenetesen megijedt, amikor meglátta a kép üres helyét a falon.

Kopácsi Juliska.

Elmult, elfelejtett népszínházi forró sikerek egykor ünnepeit hősnője: özv. Karczag Vilmosné Kopácsi Juliska Bécében, a Schwarzenbergplatzon lakik, Bécs egyik lezseb és legelőkelőbb negyedében.

Csengetünk. Csinos, bubifrizurás szobaleány nyit ajtót. Amíg bejelentenek, szemlét tartunk a hallszobában. A mult édes emlékei elevenednek fel előttünk. Az egész hall tele képekkel. Kopácsi Juliska rengeteg Magyarországon és külföldön alakított szerepeiben... Ajtó nyílik. Csengő szavak köszöntenek: — Isten hozta, szerkesztő ur! Milyen kedves az Ujság-tól, hogy nem felejtették el egészen Kopácsi Juliskát!

— Hogy is volt csak? — kezdte elbeszélését Kopácsi Juliska. — Fiatal voltam és bolondoskedvű. Harminchét esztendeje, hogy elvégeztem a Színitanodát. (Igy mondta: Színitanodát!) Operaénekesnőnek készültem. Drága, jó Passy Carnet Adél tanított énekelni a Zeneakadémián, azután pedig — operetszínésznő lettem.

— Debrecenbe szerződtem — folytatta — Galathea játszottam, aztán Saffit a Cigánybárból, Fiamettát és még sok más szép szerepet. A Traviatában, a Carmenben is énekeltem. De hát én fiatal voltam, bolond voltam és inkább az operethez vonzódtam. Örültem az életnek, a fiatalágomnak. Kacagtam, ragyogtam, daloltam és táncoltam. Közben még arra is időm maradt, hogy férjhez menjek.

— Debrecenben ismertem meg Karczag Vilmost, szegény meghodogult urat, aki a «Debreceni Ellenőr» szerkesztője volt akkoriban. Megszeretjük egymást és megesküdtünk. Es boldogok voltunk!...

— Pestre kerültünk — meséli hirtelen fordulattal —, Krecsányi társulatához. Budára. Itt meglátott egyszer Evva Lajos, a Népszínház igazgatója és szerződéssel kínál meg. Ezt a pillanatot amíg élek nem fogom elfelejteni. Belenyultam a szememet, magam előtt láttam a Népszínház nagy színpadát, a csillogó-villogó nézőteret és boldogan mondtam igent. Szép Helénát játszottam, a Piros bugyellárist, Sárga csikót és a Madarászt. Hegyi Aranka! Pálmay Ilka! A drága Blaháné!

Percekig maga elé tekint, eltűnődik régi emlékein, majd elszomorodva, fájón felkacagva folytatja:

— Azután elmentem a Népszínházról, el egészen Pestről. Nem emlékszem már pontosan,

hogyan történt? Talán sokan voltak a Népszínháznál primadonnák, talán más olcsóbban vol hajlandó szerződni, nekem nem volt többé sem helyem, sem szerződés. Mikor Evva Lajos direktornak megmondtam, hogy Bécsbe megyek, így tartóztatott:

— Juliskám, ezt nem lehet, neked nem szabad Magyarországot otthagyni!

— Én azonban — meséli tovább — Bécsbe utaztam az urammal. Talán a vérem hajtott, talán meg akartam mutatni, hogy mit tudok, ma már nem tudom! Elmentem és első bécsi fellépésem után az akkor legnépszerűbb ujság, az Extrablatt — várjon, itt van, meg is muta-

tom! — úgy irt rólam, hogy „Frau Kopácsi-Karczag, der neueste Wiener Operettenstar!...”

— Bécsben sem volt megállás. Tudásom tétőpontján állottam akkor és rengeteg meghívásnak kellett eleget tenni. Vendégzerepelni mentem Prágába, Marienbadba, Karlsbadba, Brünnbe. Azután Németország: Berlin, Drezda. Muszkaország (igy: Muszkaország): Moszkva, Pétervár, Kiev, Odessza. A cár előtt és nagyhercegek előtt játszottam. Végül pedig Amerika, Newyork. A rengeteg város...

— Newyorkból visszatértem Bécsbe, — folytatja pár pernyi szemlélet után —, ahol végleg letelepedtünk az urammal. Ebben a szépséges, bűbajos városban második hazát ajándékoztunk nekünk a sors. Kérem szerkesztő ur, írja meg, hogy ne vegyék otthon rossz néven, ne értenek félre, ha megmondom: magyarnak születtem, magyarul érzek, magyarul gondolkodom és nem tudom elképzelni sem, hogy más nyelven, mint magyarul beszélhessek, — Bécsben azonban nagyon megszerettem!

— Sokszor visszagondolok a Népszínházra... A régi Népszínházra... Blahánéra, Evva direktorra, Pálmay Ilkára! Gondolataim hazaszállnak. Szegények lettünk, kicsik lettünk, elvitte mindünket a háború és — Trianon...

Margó Célia

lakása az Aréna-uton van. Ott sokott sétálgatni meleg délelőttökön az árnyékos ligetben, férje, Verő György társaságában, akinek magának is nagy szerepe van a Népszínház történetében. Verő György népszínműveket irt és most a jubileum alkalmával érdekes könyvet a Népszínházról.

Amikor meglátogattuk, nem volt otthon.

— Beteg szegény édesanya — mondotta a leánya, Zágón Istvánné —, úgy megviselték az izzalmak, a sok munka, ami a jubileumi könyv megszerkesztésével járt, hogy az idegei felmondták a szolgálatot. Most a Bálint-klinikán fekszik. Verő Györggyel beszélgettünk.

— Feleségemmel együtt éveken át dolgoztunk, amíg összeállítottuk a Népszínház könyvét. Igaz, hogy már több évvel ezelőtt készen volt, de vártunk egészen a jubileumig a kibocsátással. Margó Célia régi fényképei közt válogatunk.

— Ezt a fényképet adom oda az Ujság-nak. Legkedvesebb szerepe volt feleségemnek — mondta Verő György —. Az a másik abban a szerepében ábrázolja, amelyikben feltűnt: Gasparone. A harmadik a Boccaccio-ból való. Fiamettát játszotta.

— Én magam nagyon örülök, hogy ezt a szép ünnepet megérhettem — folytatta —. Szinte befejezettnek látom ezzel az életemet.

A kalapját veszi fel az asztalról.

— Megyek, sétálok egy keveset a ligetben, azután meglátogatom a feleségemet a klinikán.

— Ne nézzen kérem a nagy rendtelenségre — mondja Zágóné —, édesanya betegsége óta semmi sem megy rendben.

Kassay Vidor

még ma is a régi Népszínházban él. Igaz, hogy a Rákóczi-utól több mint harminc kilométernyire Vácon, a Duna partján, de amit a kor és a sors elvett, pótolta azt nála a művészetért rajongó ember lelkesedése.

Legalább ötven festményben él körülötte Blaháné, Jászay Mari, Egressy, Kürty Klára, Szatmáry Károly, Rónai Gyula, Ujfaluzy Sándor, Komáromi Lajos, Együd István és a többi mind. Eppen, hogy le nem lépnek a vásznonról. Ugy ének valamennyien balzsamos olajjal örökre megfiatalítva és az öreg váci bazilika óráitése hiába hallatszik be Kassay Vidor nyitott ablakán, ő derűs mosollyal néz körül a magafestette képeken és elégedetten állapítja meg, mindenki rendben van, nem változott senki, mindenki megvan úgy, ahogy volt, nevetősen, piros arccal, csillogó szemekkel. Gramofónjából Blaha Lujza énekel csengőn, kacagva, panorámájának sok-sok lemezét minduntalan előveszi, csak bele kell nézni a panoráma gukkerjébe és már ott él, mozog minden a Népszínház rivaldáján, kiskapuja előtt az utcán a régi miredes ruhákban, nagy tollas kalapokban.

Csak Kassay Vidor változott meg egy kicsit.

Kassay bácsi lett belőle és most a valóságban van majdnem akkora bajusza, mint ezen a képen, amely a Peleskey nótárius híres vasas né-

metjében ábrázolja. A szakála is megnőtt, a hangja is halkabb lett. De amikor megkérjük, hogy mondjon valamit a képekről, frissen mutat Blahánéra és Kürty Klára-ra és agy szól:

— Szerelmes voltam beléjük... Blahánéba is, Kürtybe is... Régi szerelem...

Szirmay Imre

Kedves, vidám és elegáns. Fekete zakó van rajta, szivarzsebében fehér selyemzsebkendő, a kabátja nyílásán hanyagul himbál elő a monokli. Szeretettelőntően fogad, szívesen beszél:

— A Várszínházban kezdtem. Drámai színésznek készültem. Blaha Lujza fedezett fel, ő hozott át a Népszínházba. Első fellépésem? Emlékszem rá. Akkor is jubileuma volt a Népszínháznak: tízéves. Nagy ünnepség készült. Azon a napon, amikor először néztem el az új színház tájékára érdeklődni, ismerkedni. Ott álltak a járdán a bejáró előtt a nagy színészek, akiket csak messziről tiszteltem addig: Tamássy, Eöry, Solymossy, Kassai, Vidor, Szabó Bandi, Tóth Antal és még mások is. Az ünnepségről tanakodtak. Elhatározták, hogy valaki előadás előtt felkösönti a régi és új igazgatót: Rákosit és Evva Lajost. Rám esett a választás, mint a színház legfiatalabb tagjára. Ez pedig éppen negyven éve volt, október tizenötödikén. Ez volt első fellépésem közsínházban és első sikerem is egyszersmind.

— Nem sokkal utána megkaptam Török bíró szerepét a Piros bugyellárisban. Váratlanul jutottam ehhez a szerephez, amely emlékezetes sikert hozott nekem. Szegény Eöry megbetegedett, helyette ugrottam be.

— Második jelentősebb szerepem is egy ilyen beugrás révén szállott reám: A betyár kendőjében, Tamássy helyett. Egészen kilencvenháromig csak drámai szerepeket játszottam. Akkor vállaltam el legjobb szerepemet a Lili-ben. Kürty Klára volt a partnerem. Nyolcvanhétben került sorra a Nebántsvirág. Nagyon szerettem Napoleont. Sudermann-darabokban és a dramatizált Vernékben játszottam nagy kedvvel.

— Strogoff Mihályt Tihanyiól vettem át. Emlékszem róla egy kedves anekdotára.

— Még akkor Tihanyi játszott minden este. Az előadás előtt egy-néhányan jóbarátok a színészek közül estéknél eljártak a nevezetes Skuleczvendéglőbe borozgatni, úgy, hogy egyik alkalommal Tihanyi Miklósnak kicsit a fejébe szállott az ital. Szerepe szerint Sztragoffban egy tüzes karddal kiegészít a szemét. Vakon tapogat a fal mentén

és így kell szólnia az egyik szereplőhöz: „Fordítsatok arccal Irkuck felé!”

Tihanyi is megszólal, nagyon fájdalmas hangon, a kiegészít semeit tapogatva:

„Fordítsatok arccal a Skulecz felé!”

— Sok kedves emlékem maradt a régi Népszínházról. Lassan fel is dolgoztam őket, irtam egy könyvet. Meg is jelenik ősszel, az én jubileumomon.

Szirmay negyven éve színész. Amikor elvünk, hódít flegmával ejti ki vékony zsinegen függő monokliját és katonásan összeülti a bokáját.